
**MULTIDISCIPLINARY APPROACH IN SYSTEMIC MEDICAL AND SOCIAL WORK
FOR PERSONS WITH MENTAL DISABILITIES**

Yoana Negrova

Occupational therapist at day care center for children and youth with disabilities

ioana_negrova@abv.bg

Abstract: Mental health is essential to the existence of a healthy individual. It is a state, in which the individual has the opportunity to live freely, make decisions, realize potential, work and take care of oneself, and contribute to the community. The pursuit of prosperity is a fundamental right of every individual. Mental health problems affect the individual, his community and society. Mental suffering occurs when the duration and intensity of the influence of negative factors damage psychological stability. In turn, this reveals issues in the psychological potential of the individual which, according to a substantial number of clinical cases, manifests itself through a change in behavior. Mental health serves as an inevitable correlation between an individual's psycho-emotional state and behavior, which conforms to the definition of socially accepted behavior. Limitations in the social and physical environments generate obstacles in the lifestyle of individuals with mental disabilities. Providing a supporting environment is an essential factor in improving mental health. Disruption of the social functions in conjunction with dysfunctions in the perception of an individual's direct environment – family, school, and profession, leads to a negative life experience and psychological suffering. These consequences limit individuals in their ability to complete their day-to-day activities, as well as their effective social participation. The engagement of specialists such as psychiatrists, psychologists, clinical psychologists, sociologists, pedagogues, and psychotherapists is necessary in the process of working with such a group of individuals with disabilities. Speech therapists, special and social pedagogues, social workers, occupational therapists, and art therapists take part in the process of working with children and adolescents with developmental and psychological disabilities. Efforts are concentrated in the timely diagnosis of pathology and interventional activities with the child, with a goal of reducing the consequences of a delayed or absent reaction. Involvement of different specialists with different therapeutic methods of treatment allows the provision of varied and qualitative assistance. This contributes to a better recovery of mental health, social functioning and quality of life for patients with mental disorders. The teamwork between the different specialists contributes to the optimal functioning of the individual in daily life. This requires many institutions and services to pull their efforts together in order to achieve a common goal. It is essential to synchronize the expectations of the family and the educational institutions, as well as to create conditions for simple integration into the social and work environment of healthy individuals.

Keywords: multidisciplinary approach; mental disabilities, mental health.

**МУЛТИДИСЦИПЛИНАРЕН ПОДХОД В СИСТЕМНАТА МЕДИКО-СОЦИАЛНА
РАБОТА ПРИ ЛИЦА С ПСИХИЧНИ УВРЕЖДАНЯ****Йоана Негрова**

Ерготерапевт в дневен център за пълнолетни лица с увреждания

гр. Русе, Република България ioana_negrova@abv.bg

Резюме: Психичното здраве е от основно значение за съществуването на здрав индивид. То е състояние, при което индивидът има възможностите да живее свободно, да взима важните за него решения, да реализира потенциала си, да се труди и грижи сам за себе си и да допринася за живота на общността, в която живее. Основно право на всеки човек е личният стремеж към благополучие. Проблемите на психичното здраве са проблеми на индивида, на общността към която принадлежи и обществото, на което е член. Психично страдание се появява тогава, когато продължителността и силата на влиянието на негативни фактори разрушават психическата стабилност, като по този начин се явяват отклонения в психическия потенциал, което в огромен брой клинични случаи се проявява чрез промяна в поведението. Психичното здраве се явява като неотменима взаимовръзка между психо - емоционалното състояние на индивида и неговото поведение, отговарящо на определението – социално приемливо поведение. Ограниченията във физическата и

социалната среда поражда усложнения в начина на живот на хората с психични увреждания. Осигуряването на подкрепяща среда е сред основните фактори в подобряването на психичното здраве. Нарушаването на социалните функции, както и проявените дисфункции във възприемането на околната среда – семейна, училищна и професионална, води до отрицателен житейски опит и психично страдание. Последствията ограничават способностите на лицата да изпълняват своите дейности от ежедневието, както и ефективното им включване в обществения живот. Необходимо е включването на различни специалисти като психиатри, психолози, клинични психолози, социолози, педагози, психотерапевти в работата с тази група хора с увреждания. В процеса на работа с деца и младежи с проблеми в развитието и психични проблеми се включват и логопеди, специални и социални педагози, социални работници, трудотерапевти и арттерапевти. Усилията са насочени към навременното откриване на патологията и стартиране на интервенционни дейности с детето, с цел редуциране на последствията от пропуснатата или забавена реакция. Включването на различни специалисти с различни терапевтични методи за лечение позволява оказването на разнообразна и качествена помощ. Това допринася за по-добро възстановяване на психичното здраве, на социалното функциониране и на качеството на живот на пациентите с хронични разстройства. Екипната работа на различните специалисти допринася за максималното функциониране на индивида в ежедневието. За това са необходими усилия от страна на много институции и услуги, които имат една и съща цел. Нужно е уеднаквяване на изискванията на семейното и институционалното възпитание, както и формиране на предпоставки за лесно вграждане в социалната и трудовата среда на здравите лица.

Ключови думи: Мултидисциплинарен екип, психични увреждания, психично здраве.

1. УВОД

При проблеми свързани с психичното здраве е необходимо да бъдат взети адекватни мерки, които да предотвратят по – късни усложнения на здравословното състояние. При ненавременна реакция в ученическа възраст, психотичното разстройство може да създаде множество проблеми, които да налагат включването на професионалисти от различни области в последващото лечение. Прилагането на професионалните препоръки, дадени от различни категории специалисти, подпомага обучението, социализацията, подобрява функционирането и независимостта на потребителите.[2]

2. ИЗЛОЖЕНИЕ

Професиите, оказващи значителна подкрепа в рехабилитацията на лица с психични увреждания са: психиатър, медицинска сестра, болногледач, социален работник, психолог, клиничен психолог. В социално рехабилитационен аспект, участие взимат: рехабилитатор, арт-терапевт, педагог, специален педагог, ерготерапевт, трудотерапевт, социален педагог и други професионалисти, използващи различни дейности като средство за подкрепа. Създава се мултидисциплинарен екип, в който всеки реализира професионалните си качества, разбирания и знания, насочени към постигане на предварително поставените цели. Професионалистите, изграждащи този екип са различни според типа на предоставяната социална услуга - социална услуга в общността или социална услуга в общността от резидентен тип (фиг. 1).

Фиг.1 Схема на мултидисциплинарен екип.

- Психолог

Професия, която извършва диагностична, терапевтична и консултативна дейност на лицата, които са обект на психологична помощ. Професионалната дейност на специалиста подпомага отделната личност в процеса на самостоятелното ѝ взаимодействие със средата. Дейностите, използвани от него зависят от мястото му на реализация, както и от контингента от хора с проблеми. При работа с деца акцентът пада върху психоемоционалното състояние, при работа с възрастни подходът е в посока към вникване във вътрешния им свят, вглеждане в проблематиката на ежедневието им, оказване на необходимата подкрепа за разрешаване на проблеми чрез различни методи.

- **Ерготерапевт**

Ерготерапията се основава на холистичен клиент–центриран подход. Борави с дейностите като средство за терапия, чрез които се стреми към възстановяване, изграждане и подобряване на способностите за водене на независим, достоен и самостоятелен живот. Ерготерапевтът се грижи за възстановяването и развитието на пълноценното изпълнение на дейностите от всички сфери на ежедневието: самообслужване, продуктивност, свободно време. Той оценява, анализира и консултира хората, чиито умения за самостоятелно справяне със задачите на ежедневието са нарушени. Ерготерапевтите реализират действия за подобряването на домашната и училищната среда като я правят безопасна и здравословна за учене, растеж и развитие. [1]

- **Педагог**

Професия, която се занимава с обучението и възпитанието на деца. Педагогът стимулира участието на децата в такива дейности, които развиват тяхното мислене, логическа последователност, концентрацията, паметта, вниманието и освен това насърчават практическото им обучение. Подпомага обучителния и възпитателен процес при децата не само по време на конкретните занятия, а и в редица практически и реални ситуации.

- **Специален педагог**

Специалният педагог е професия, в която учителят се стреми да повиши когнитивните способности на децата със специални образователни потребности. Главната цел е добра подготовка на детето за предстоящ обучителен процес. Активно се занимава с обучението, възпитанието, социална реинтеграция на децата, срещащи затруднения в училищните дейности. Специалната педагогика борави с методи за психо-профилактична дейност като по този начин спомага за създаването на подкрепяща среда за детето в семейството и училището.

- **Социален педагог**

Професия, която извършва социално–възпитателна и психо–социална подкрепа на деца, възрастни, семейства, групи и общности, които са в риск от социално изключване. Социалният педагог използва разнообразни подходи за помощ като социално обслужване, подкрепа и посредничество. Сферата на дейностите на социалния педагог обхваща помощта, оказвана на хора в неравностойно социално положение; групи и семейства, които изпитват трудности или са в някакъв личностен и социален дискомфорт.

- **Социален работник**

Осигурява подкрепа в поддържането на личен и обществен статус. Социалният работник помага на клиента да решава проблемите си самостоятелно, предотвратява възникването на последващи кризи, удовлетворява нужди чрез включване в дейности за социална адаптация и социализация. Целта на работата е да се понижи нивото на социалната изолация. Социалната работа като професия се реализира на три нива: социална работа по случай; социална работа с групи; социална работа с общности. Това е професия, която се занимава с хора в различни възрасти и с различни увреждания, както и с техните семейства.

- **Трудотерапевт**

Трудотерапията е метод, чиято цел е изпълнението на продуктивна (трудова) дейност. Цели се постигане на пълно или частично възстановяване на работоспособността, а в много случаи се стреми към адаптиране към нов вид трудови дейности поради увреждане, дисфункция или дефицит. Обект на внимание на трудотерапията е само и единствено продуктивната дейност.

3. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Мултидисциплинарният подход въздейства положително на самооценката на клиента поради комплексната работа на всички специалисти. Професионалните съвети водят до позитивен краен резултат и подобряват комплайнса (готовността и мотивацията за активно сътрудничество и включване) на клиента в цялостния терапевтичен процес.

Усилията на членовете на мултидисциплинарния екип са насочени към подобряване на функционирането на индивида в средата, в която се развива и създава предпоставки за реинтеграция на лица с увреждания, които са били в условия на социална изолация и депривация.

ЛИТЕРАТУРА

[1]. Lisa M. Mahaffey, MS, OTR/L. Mental Health in Children and Youth: (Fact sheet). The Benefit and Role of Occupational Therapy, for the American Occupational Therapy Association.

[2]. Susan Bazyk; Lisa A. Crabtree; Donna Downing; Claudette Fette; Margo Gross; Laurette Olson; Jennifer Richman; Sandra Schefkind; Sally W. Schultz, - Occupational Therapy and School Mental Health. For aota (fact sheet)